

Інформаційна небезпека чи безпека на інтелектуальний розвиток соціуму в період психологічної війни

О. Ю. Рак

Національний університет «Львівська політехніка», кафедра теоретичної та практичної психології.
Corresponding author. E-mail: olarak@i.ua

Paper received 01.11.18; Accepted for publication 08.11.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2018-185VI31-13>

Анотація. У статті розглядається поняття психологічна війна, яка деструктуризує свідомість людини, негативно впливаючи на масову поведінку та мислення вцілому. Основну увагу приділено інформаційній безпеці та небезпеці зі сторони ЗМІ, які на державному рівні не захищають від негативних зовнішніх інформаційних впливів інтелектуальний розвиток соціуму. Автором проаналізовано сучасний стан інформаційного простору, а також розроблено дві схеми ієрархічної типології передачі повідомлення (інформації) згідно потреб аудиторії на інформаційній платформі та показано ефективність комунікативного процесу на сучасного споживача.

Ключові слова: інформаційно-психологічна війна, психологічна війна, комунікаційний простір, інформаційна безпека та небезпека, «корисні» та «нові» знання.

Вступ. Психологічна війна створила такі умови в комунікаційному просторі, що кожне слово чи повідомлення кодується, має свій генетичний код і, навіть, свою енергетику, як позитивну, так і негативну, конструктивну (безпечну), так і деструктивну (небезпечну). Психологічна безпека інформації залежить від того в якій формі подано те чи інше повідомлення, наскільки воно буде корисним і цінним, правдивим і достовірним, мотиваційним і когнітивним.

Безпека повинна бути не тільки в медицині, освіті, політиці тощо, але й в інформації як основа усіх сфер діяльності та послуг. Небезпека інформації на сучасному інформаційному полі має неординарний характер і ряд проблем, які викликають незахищеність особистості щодо інформаційних загроз – це відображається практично у всіх новинах, різних передачах та фільмах, оскільки вони не несуть позитивні «корисні» знання, а радше навпаки – деградує і маніпулюють свідомістю людини, показуючи фальшиву та фейкову неякісну інформаційну платформу, що й стало нагальною потребою для ієрархічної побудови інформаційного потоку з використанням когнітивного фільтра щодо «корисності» знань.

Аналіз останніх досліджень показав, що питанням інформаційної безпеки чи небезпеки в державі займаються такі українські вчені, як: В. Богуш, О.М. Горбатюк, М. Гуцалюк, О. Литвиненко, Б.А. Кормич, Ю. Максименко та російські дослідники: І. Гальцев, Д. Кафтанчиков, Ю. Корольов та інші. Проте проблема інформаційної безпеки залишається недостатньо довершеною у своїх розробках та дослідженнях.

Інформаційно-психологічну безпеку особистості можна розглядати як стан захищеності її психіки від зовнішніх впливів та різноманітних інформаційних факторів, що перешкоджають чи ускладнюють формування і функціонування адекватної інформаційно-орієнтованої основи соціальної поведінки людини (і в цілому, життєдіяльності в суспільстві), а також адекватної системи його суб'єктивних (особистісних, суб'єктивно-особистісних) відносин до навколишнього світу і самому собі [6]. Інформаційно-психологічна безпека особи (у вузькому розумінні) – це стан захищеності психіки людини від негативного впливу, який здійснюється шляхом упровадження

деструктивної інформації у свідомість і (або) у підсвідомість людини, що призводить до неадекватного сприйняття нею дійсності. Безпека особистості щодо отримання ефективної інформації полягає в її корисності і пізнанні «нових» знань.

Постановка мети та завдання. Корисністю чи цінністю інформації є змістовність, значеннєвість та психологічна безпека. Метою статті є роль інформаційної безпеки або ж небезпеки в період психологічної та інформаційно-психологічної війни як вплив на інтелектуальний розвиток соціуму. Завданням нашого дослідження є розкрити роль небезпеки інформації на свідомість людини та суспільства, обґрунтувати важливість ієрархії інформаційного потоку, а також визначити основні пріоритети поділу «корисної» інформації на інформаційній платформі в умовах кібервійни, забезпечивши національний фільтр інформаційній базі на законодавчому рівні в інтересах та потребах громадян.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні під впливом інформаційного потоку підриваються інтереси та потреби особистості, суспільства в цілому і зі сторони політики, так із економіки, культури, мистецтва, науки, релігії тощо, що несуть глобальний характер, а це створює недовіру до різних каналів ЗМІ. Інформаційна безпека особистості полягає в духовно-моральному та інтелектуальному зрілості, що має допомагати розвивати суспільство у різних галузях знань на рівні інформаційного патронату.

З інтернет-словника «Вікіпедія» поняття «інформаційна безпека» трактується як «стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації», а також «комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення». Зокрема, якщо в розумінні інформаційної безпеки особистості, то це «стан захищеності особистості, різноманітних соціальних груп та об'єднань людей від впливів, здатних проти їхньої волі та бажання змінювати психічні стани і психологічні характеристики людини, модифікувати її поведінку та обмежувати свободу вибору» [2].

Поняття «захист інформації», за словами В.Я. Яковенко у посібнику «Інформаційні ресурси», автор трактує це поняття як «комплекс заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки» [8, с. 98]. На сьогоднішній день, на жаль, немає в інформаційно-комунікаційному середовищі та повсякденних ЗМІ поняття «балансу інтересів особистості», що є вкрай важливим у забезпеченні інформаційної безпеки. Життя особистості є вкрай важливим на державному рівні у безпеці її психіки й свідомості, а саме захист держави від небезпечних інформаційних впливів полягає в таких аспектах, як: маніпулювання свідомістю у деструктивному явищі, дезінформування, спонукання до образ, знущань чи, навіть, самогубства тощо.

В науковій літературі виокремлюють три рівня забезпечення інформаційної безпеки:

- 1) рівень особи у формуванні двох складових своєї вибору: раціонального та критичного мислення;
- 2) суспільний рівень у формуванні аспектів: якісного інформаційно-аналітичного простору, плюралізм та багатоканальність отримання інформації;

3) державний рівень у забезпеченні інформаційно-аналітичного балансу в інформаційному потоці як захист людини і розвитку внутрішньої і зовнішньої політики на міждержавному рівні тощо [7].

Вже декілька років поспіль у ЗМІ побутує поширення інформації щодо культу насильства, жорстокості, порнографії, бруду, злочинності тощо, які руйнують свідому складову розвитку особистості на державному рівні. Тільки інтелектуальність як вимір духовної зрілості мислення та логіко-поняттєвих глибоких суджень, що утворюються як результат розвитку особистості, можуть змінити та підняти суспільство на вищій щаблі наукового розвитку та розвинути глобальне мислення із стратегією «нового» бачення. Американський науковець Девід Меррілл зазначає, що «нерозуміння, недовіра аудиторії до мас-медіа виникають тому, що інформаційний потік переважно надто поверховий та орієнтований на сенсації, розваги чи, навпаки, життєві драми». Він акцентує увагу на тому, що, на жаль, сьогодні немає «серйозних проблем сучасного світу» [3, с.3].

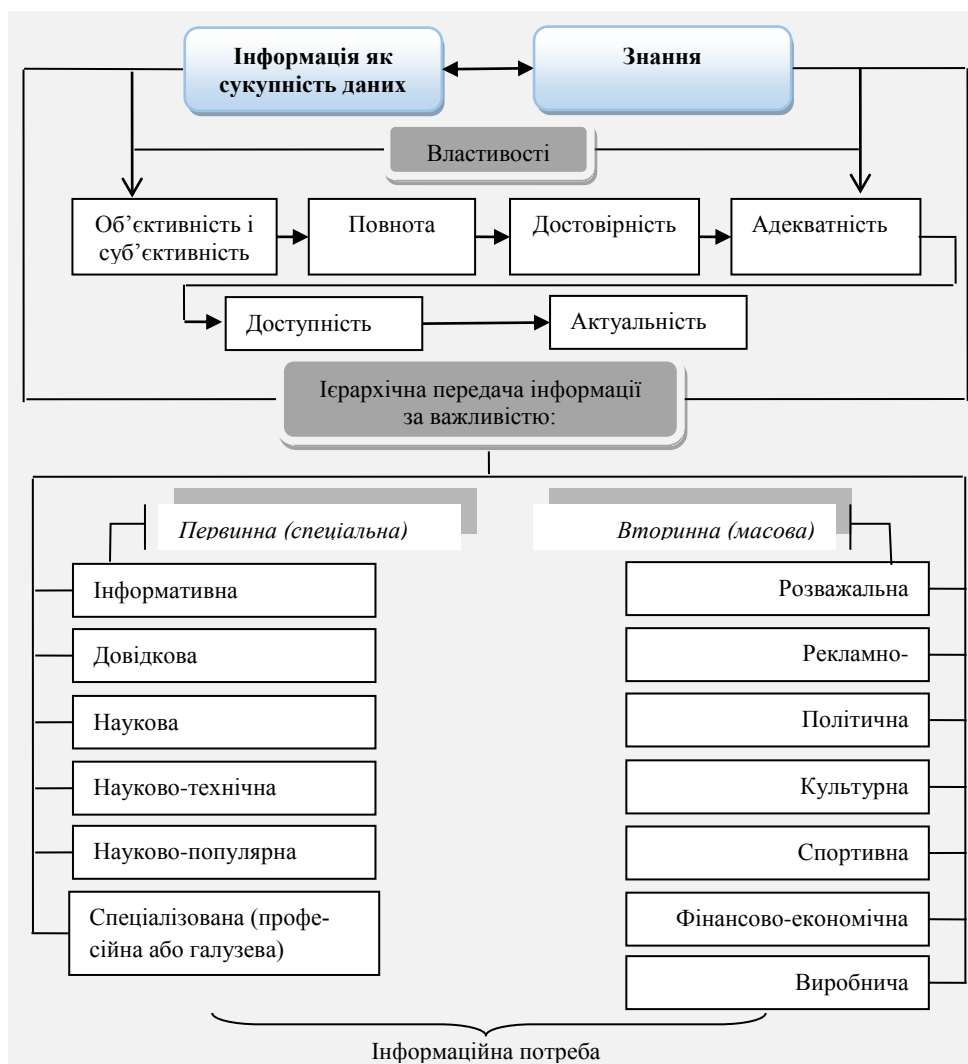

Рис. 1. Ієрархічна типологія передачі повідомлення (інформації) на інформаційній платформі згідно потреб аудиторії

Інформаційний потік сучасності розрахований на масову аудиторію, але не на спеціальну, а відповідно, індивід не отримує цінну інформацію, яка б визначалась корисністю і таким чином не забезпечує необхідними умовами для досягнення поставленої мети.

Ігнорувалась головна особливість мас-медіа – це змістовна (соціальна інформація), знакова (літературна інформація) та конструктивно-візуальна (документальна інформація) [3, с. 9]. Інформаційно-комунікаційна система як запорука безпеки особис-

тості повинна чітко будуватися не тільки на масового споживача, але й на індивідуального споживача, враховуючи його інтереси та потреби.

Як бачимо, інформаційний запит у мас-медіа потребує приділення більшої уваги індивідуальній інформації, яка б розподілялась по категоріям та напрямам різних наук чи галузей знань. Науковець та французький дослідник М. Понятковський запропонував ідею «наукового суспільства», оскільки він вважає, що «в майбутньому виживе та держава, яка має кращі комунікації та інформацію». Звідси ми бачимо, що дослідник прагне розвивати суспільство в усіх сферах: освіті, культурі, мистецтві і т. д., адже за його словами «всі, хто не дотягнеться до цього рівня, будуть викинуті на узбіччя світового прогресу» [5, с. 15].

Сьогодні канали ЗМІ повинні побудувати нову маркетингову систему просування повідомлення, розробити типологію інформаційного впливу на різну масову аудиторію чи власне індивіда враховуючи інформаційні запити та потребу кожного споживача (Рис. 1).

В природі інформаційного поля існують поточна інформація і пошукова (ще її називають предметна), яка дозволяє споживачеві додатково ознайомитись, при цьому розширивши свій інформаційний запит та задовольнити потребу.

Людина з новою ерою потребує нових знань з різних галузей, які задовільнятимуть когнітивну складо-

ву людського мозку. Сьогодні не працює інформаційне середовище ЗМІ над тим, щоб враховувати вищі потреби і запити соціума чи суспільства в цілому, а в основному у режимі потоку подає інформацію не використовуючи фільтри змістового наповнення. При зростанні інформаційної потреби людина шукає шляхи розвитку в практичній і теоретичній частинах, підвищуючи свій інтелектуальний рівень. Стан захищеності людини полягає в таких зовнішньо-внутрішніх аспектах, як: духовність, душевність та фізичне благополуччя, маніпулювання свідомістю (думкою) і це передбачено Законом України [1].

Інформація повинна мати поділ від простого до складного, від загального до конкретного, від галузевого до предметного, щоб людина мала змогу отримувати і шукати потрібне повідомлення згідно своїх потреб. Повідомлення – це певне знання, яке ми шукаємо, отримуємо, зберігаємо чи переробляємо, поширюємо і застосовуємо у різних сферах людської діяльності.

Завдання інформаційної платформи полягає в часовій характеристиці впливу, на який період те чи інше повідомлення повинно діяти, тобто довготривало чи короткотривало. Адже від змісту повідомлення залежить корисність інформаційного потоку.

Ефективність комунікативного процесу полягає в багатокомпонентному процесі (Рис. 2):

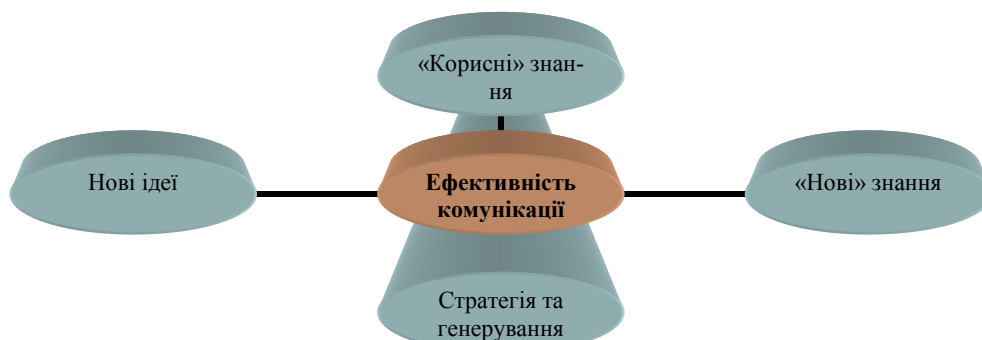

Рис. 2. Схема ефективності комунікативного процесу на сучасного споживача

Комунікаційний канал чи засіб повинен заздалегідь дбати про ефективність комунікації, про довіру до джерела. Адже, кожна людина як індивід реагує по-різному на те чи інше повідомлення, довіряє чи ні, розуміє чи ні, сприймає чи ні, зацікавлюється чи ні, запам'ятовує чи ні і т. д. Характерні властивості особистості є різними, як з точки зору культури, так і менталітету, розумових, так і галузевих знань, як віку, так і статі, зокрема її індивідуальне психологічне сприйняття.

Професор Кеннет Ерроу пояснює інформацію як: «Знання — результат пізнавальної діяльності людини, об'єктивізований знаковими засобами мови. Знання мають інформаційну природу та характеризуються ознаками продуктивності, структурованості та латентності. Перетворення інформації на знання є результатом інтелектуальної діяльності людини. Відтак інтелект у широкому розумінні – здатність генерувати та накопичувати знання». Когнітивність як форма пізнання поєднується з терміном «знання», оскільки створення знань є індивідуальним явищем, базується

на певних ідеях, поглядах, думках та просвітницьких цілей.

Висновки. Отже, з проаналізованої даної ситуації в Україні, а саме розглядаючи інформаційну платформу сучасних ЗМІ, можна зробити висновок, що існує масова небезпека інформаційного потоку як вплив на підсвідомість людини і суспільства в цілому, оскільки йде деструкція мислення та ідей соціуму. Споживач повинен сам визначити наскільки інформація є для нього корисною і що є знанням. Як бачимо, інформаційний простір сьогодення є надзвичайно одноманітним і не цікавим, простим і загальним, масовим та небезпечним, що заповнює свідомість негативним та жорстоким, вульгарним та примітивним і т. д. Таким чином це пояснює незахищеність психіки зі сторони держави від небезпечних інформаційних впливів, що дестабілізують мислення людини у недостовірності та фальшивості, проте завдання держави полягає в тому, щоб нейтралізувати деструктивні впливи і розвивати суспільство в руслі інтелектуальності до накопичення «корисних» знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудикевич В.Б. Забезпечення інформаційної безпеки держави: навч. посібник / В.Б. Дудикевич, І. Р. Опірський, П.І. Гаранюк, В. С. Зачепило, А.І. Партика. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 204 с.
2. Інформаційна безпека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0.
3. Комова М. Принципи співвідношення фактів та інтерпретацій у засобах масової інформації: монографія / М. Комова. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 252 с.
4. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. — К.: Кондор, 2004. — 384 с.
5. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навчально-методичний посібник / За ред. Л. А. Найдьоновой, О. Т. Баришпольця; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – К.: Міленіум, 2010. – 440 с.
6. Основні небезпеки інформаційного впливу на індивідуальну і суспільну свідомість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/55587/bzhd/osnovni_nebezpeki_informat_siyного_vplivu_individualnu_suspilnu_svidomist.
7. Особливості проблем законодавчого забезпечення інформаційної безпеки держави, суспільства і громадянина в умовах інформаційно-психологічного протистояння / А.М. Кузьменко // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 317-321].
8. Яковенко В.Я. Інформаційні ресурси: навч. посіб. / В.Я. Яковенко.– Донецьк: Дон Ну, 2005.– 202с.

REFERENCES

1. Dudykevych V.B. Zabezpechennia informatsiinoi bezpeky derzhavy: navch. posibnyk / V.B. Dudykevych, I. R. Oprirskiy, P.I. Haraniuk, V. S. Zachepyllo, A.I. Partyka. – Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2017. – 204 s.
2. Informatsiina bezpeka. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0.
3. Komova M. Pryntsyvy spivvidnoshennia faktiv ta interpretatsii u zasobakh masovoi informatsii: monohrafiia / M. Komova. – Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2012. – 252 s.
4. Kormych B. A. Informatsiina bezpeka: orhanizatsiino-pravovi osnovy: Navch. posibnyk. — K.: Kondor, 2004. — 384 s.
5. Mediakultura osobystosti: sotsialno-psykholohichni pidkhid: navchalno-metodychni posibnyk / Za red. L. A. Naidonovoi, O. T. Baryshpoltzia; Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. – K.: Milenium, 2010. – 440 s.
6. Osnovni nebezpeky informatsiinoho vplyvu na indyvidualnu i suspilnu svidomist [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://stud.com.ua/55587/bzhd/osnovni_nebezpeki_informat_siyного_vplivu_individualnu_suspilnu_svidomist.
7. Osoblyvosti problem zakonodavchoho zabezpechennia informatsiinoi bezpeky derzhavy, suspilstva i hromadianyna v umovakh informatsiino-psykholohichnoho protyborstva / A.M. Kuzmenko // Chasopys Kyivskoho universytetu prava. – 2010. – № 4. – S. 317-321].
8. Iakovenko V.Ia. Informatsiini resursy: navch. posib. / V.Ia. Yakovenko.– Donetsk: Don Nu, 2005.– 202s.

Information danger or safety on the intellectual development of society during the period of psychological warfare

O. Yu. Rak

Abstract. The article deals with the concept of psychological warfare, which de-structurizes human consciousness, adversely affecting mass behavior and thinking in general. The main attention is paid to the information security and dangers of the mass media, which at the state level do not protect the intellectual development of society from negative external informational influences. The author analyzes the current state of the information space, as well as diagrams on the effectiveness of the communicative process for the modern consumer and the hierarchical typology of communication (information) according to the needs of the audience is developed on the information platform.

Keywords: *information psychological warfare, psychological warfare, communication space, information security and danger, "useful" and "new" knowledge.*